

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

Методичні вказівки
до самостійної роботи студентів з дисципліни
«Управління експортно-імпортними операціями»
спеціальності 073 «Менеджмент»
денної та заочної форми навчання

Харків 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"

Методичні вказівки
до самостійної роботи студентів з дисципліни
«УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ»
спеціальності 073 «Менеджмент»
денної та заочної форми навчання

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 2 від 27 червня 2024 р.

Харків
НТУ «ХП»
2024

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни «Управління експортно-імпортними операціями» спеціальності 073 «Менеджмент» денної та заочної форми навчання / Уклад. Чайкова О.І. – Харків : НТУ «ХПІ». 2024. – 15 с.

Укладач Олена ЧАЙКОВА

Рецензент Наталя ШИРЯЄВА, к.т.н., доц. кафедри менеджменту НТУ «ХПІ»

Кафедра менеджменту

ВСТУП

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, яка сприяє успішному засвоєнню матеріалу з дисципліни «Управління експортно-імпортними операціями». Якісна підготовка до підсумкового тестування (заліку) з навчальної дисципліни припускає ретельне опрацювання студентом спеціальної літератури та чинного законодавства з питань експортно-імпортової діяльності підприємств в позааудиторний час.

Завдання та методичні вказівки до виконання самостійної роботи складено відповідно до силабусу навчальної дисципліни «Управління експортно-імпортними операціями» і рекомендовано для студентів денної та заочної форми навчання зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Самостійна робота виконується студентами згідно з розподілом годин за темами і включає в себе різні види роботи: вивчення конспекту лекцій та літературних джерел, підготовку до практичних занять, проміжного контролю, вивчення окремих питань освітньої компоненти, підготовку розрахункового завдання, доповідей.

Компетентності

СК 02 Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК 16 Здатність координувати експортні та імпорتنі операції міжнародної фірми, оцінювати їх ефективність, враховуючи особливості митного регулювання.

Результати навчання

ПР 4 Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

ПР 6 Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень

ПР18. Демонструвати навички координації експортних та імпорتنих операцій міжнародної фірми, вміти оцінювати їх ефективність, враховуючи особливості митного регулювання

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента полягає у системному опануванні навчального матеріалу і сприяє формуванню професійних знань фахівців з міжнародного бізнесу. Організація і зміст самостійної роботи з дисципліни «Управління експортно-імпортними операціями» включає такі види навчальної активності студента у вільний від аудиторних занять час: *підготовка до проміжного та підсумкового контролю (заліку); виконання розрахункового завдання.*

1. *Підготовка до проміжного та підсумкового контролю (заліку)* припускає самостійне опанування, розуміння та осмислювання навчального матеріалу дисципліни, який розглядався на лекційних та практичних заняттях протягом аудиторного часу. Системне опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури протягом семестру сприяє закріпленню та систематизації набутих знань і умінь. Завдання для проведення проміжного та підсумкового контролю з теоретичної частини курсу складаються відповідно до силабусу навчальної дисципліни. Самоконтроль рівня засвоєння програмного матеріалу рекомендується проводити за питаннями, які наведені в цих методичних вказівках. Під час підготовки до заліку слід приділити особливу увагу засвоєнню основних термінів і понять за темами навчальної дисципліни.

2. *Виконання розрахункової роботи* з дисципліни «Управління експортно-імпортними операціями» як складової самостійної роботи студентів рекомендовано навчальним планом підготовки бакалаврів за спеціальністю 073 «Менеджмент». Для успішного засвоєння дисципліни пропонується виконання розрахункової роботи на тему «Управління імпортною поставкою товару», яка спрямована на формування у студентів системних професійних навичок і умінь в сфері експортно-імпортних операцій.

Виконання та захист розрахункової роботи є обов'язковою умовою допуску до заліку з навчальної дисципліни.

Питання і труднощі, які виникають при самостійному опануванні навчального матеріалу, можуть бути роз'яснені викладачем під час проведення практичних занять та в порядку індивідуальних консультацій відповідно до розкладу.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ»

Силабус навчальної дисципліни «Управління експортно-імпортними операціями» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра зі спеціальності 073 «Менеджмент».

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління експортно-імпортними операціями» є формування сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань з управління експортно-імпортними операціями; засвоєння теоретичних положень та оволодіння необхідними практичними навичками, які спрямовані на підвищення ефективності управлінської діяльності на підприємстві.

Зміст програми навчальної дисципліни «Управління експортно-імпортними операціями» наведено нижче.

Тема 1. Теоретичні та правові аспекти експортно-імпортних операцій

Особливості організації експортної та імпортної діяльності в Україні. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Участь України в міжнародній торгівлі. Проблеми торгівлі зарубіжних партнерів з українськими підприємствами і вітчизняних підприємств у зовнішньоекономічних зв'язках із зарубіжними контрагентами. Основні проблеми, недоліки та особливості сучасних експортно-імпортних операцій. Основні чинники, що спонукають підприємства до виходу на зовнішні ринки.

Література: 1, 2, 3, 8, 11, 24.

Тема 2. Міжнародна торгівля товарами

Організації України та зарубіжні організації, які можуть надати необхідну інформацію суб'єктам господарської діяльності про ринки, товари, ціни та партнерів. Вплив міжнародних організацій на зовнішньоекономічну діяльність. Міжнародна статистика експортно-імпортних операцій. Торговельно-посередницькі операції в експортно-імпортній діяльності. Економічне значення торговельного посередництва. Переваги залучення торговельного посередника.

Література: 4, 8, 9, 10, 12, 16, 22, 28.

Тема 3. Міжнародна торгівля послугами

Тенденції розвитку світового ринку послуг. Різновиди послуг. Становлення ринку послуг в Україні. Державні вимоги щодо міжнародної торгівлі банківськими і фінансовими послугами. Міжнародні страхові послуги. Юридичні та бухгалтерські послуги. Міжнародні транспортні перевезення та ризики пов'язані з ними. Туристичні послуги.

Література: 8, 9, 13, 15, 23, 24.

Тема 4. Основи та характеристика експортно-імпортних операцій

Митна система регулювання зовнішньої торгівлі в Україні. Митний тариф України. Сертифікація та ліцензування експортно-імпортних операцій. Порядок отримання ліцензій на здійснення операцій з експорту та імпорту. Експортна та імпортна документація. Основна та додаткова документація. Код УКТ ЗЕД. Сертифікат про походження товарів. Сертифікат відповідності. Валютне регулювання операцій з експорту та імпорту. Вплив девальвації та ревальвації валютного курсу на обсяги експортно-імпортних операцій. Визначення захисних валютних застережень проти ризику валютних втрат у разі зміни курсу валют.

Література: 7, 9, 14, 19, 20, 21, 26.

Тема 5. Організація і техніка проведення експортно-імпортних операцій

Різновиди експортних та імпортних операцій. Порядок і основні етапи підготовки, організації й здійснення експортно-імпортних операцій. Етапи підготовки та здійснення експортно-імпортних операцій за ініціативою експортера та імпортера. Підготовчий етап експортно-імпортних операцій. Оферта, її види. Акцепт. Вибір закордонних ринків і стратегії виходу на них. Розробка стратегії поведінки підприємства на зовнішньому ринку.

Література: 5, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 21.

Тема 6. Вибір ділових партнерів та укладання міжнародного контракту купівлі-продажу

Особливості вивчення зарубіжних ринків та оцінка їх привабливості. Пошук та вибір іноземного партнера при виході на зовнішній ринок та організація

переговорів. Роль та значення ділового спілкування у міжнародному бізнесі. Юридичні аспекти міжнародних договорів. Види міжнародних договорів. Зміст міжнародного контракту купівлі-продажу. Особливості умов міжнародного контракту купівлі-продажу. Обов'язкові умови міжнародного контракту купівлі-продажу.

Література: 6, 13, 19, 22, 27, 29.

Тема 7. Здійснення експортно-імпортних операцій

Формування контрактної вартості товарів. Складові ціни. Види цін. Поняття «Інкотермс» (базисних умов контрактів). Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів Incoterms 2020. Класифікація умов Інкотермс 2020. Застосування термінів при різних способах транспортування. Класифікація і характеристика міжнародних перевезень за видами транспорту. Поняття «митна вартість» та методи її визначення. Різновиди митних платежів та їх розрахунок.

Література: 10, 14, 20, 25, 27, 30.

Тема 8. Аналіз та оцінка ефективності експортно-імпортних операцій

Загальні положення аналізу ефективності експортно-імпортних операцій. Собівартість експортного/імпортного товару. Визначення витрат та доходів від експортної або імпортної операції. Оцінка ефективності імпортних операцій. Оцінка ефективності експортних операцій. Способи та методи розрахунку показників ефективності експортних та імпортних операцій. Показники ефекту. Показники ефективності. Показники рентабельності.

Література: 6, 11, 12, 14, 25.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Тема 1. Теоретичні та правові аспекти експортно-імпортних операцій

1. Проблеми та перспективи розвитку експортно-імпортних відносин в Україні.
2. Основні закони та підзаконні акти, що регулюють експортно-імпортні операції в Україні.
3. Державне та міжнародне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
4. Система державних органів управління операцій з експорту-імпорту.
5. Суб'єкти та об'єкти експортно-імпортних операцій.
6. Особливості організації експортної та імпортної діяльності в Україні.
7. Участь України в міжнародній торгівлі.
8. Проблеми торгівлі зарубіжних партнерів з українськими підприємствами і вітчизняних підприємств у зовнішньоекономічних зв'язках із зарубіжними контрагентами.
9. Основні чинники, що спонукають підприємства до виходу на зовнішні ринки.
10. Структура, географія і динаміка експорту та імпорту України.

Тема 2. Міжнародна торгівля товарами

1. Світова товарна структура зовнішньої торгівлі.
2. Основні види ринків та товарів.
3. Товарна структура України.
4. Географічна структура світової торгівлі.
5. Товарні ринки окремих країн та регіонів.
6. Організації України та зарубіжні організації, які можуть надати необхідну інформацію суб'єктам господарської діяльності про ринки, товари, ціни та партнерів.
7. Вплив міжнародних організацій на торговельну діяльність.
8. Міжнародна статистика експортно-імпортних операцій.

9. Торговельно-посередницькі операції в експортно-імпортній діяльності.

Економічне значення торговельного посередництва.

10. Переваги залучення торговельного посередника.

Тема 3. Міжнародна торгівля послугами

1. Тенденції розвитку світового ринку послуг.

2. Світова структура послуг. Різновиди послуг.

3. Становлення та структура ринку послуг в Україні.

4. Державні вимоги щодо міжнародної торгівлі банківськими і фінансовими послугами.

5. Страхування, перестраховання і транспортні послуги на світовому ринку.

6. Юридичні та бухгалтерські послуги.

7. Міжнародні транспортні перевезення та ризики пов'язані з ними.

8. Інформаційні послуги.

9. Туристичні послуги.

10. Лізингові операції.

Тема 4. Основи організації експортно-імпортних операцій

1. Митна система регулювання зовнішньої торгівлі в Україні.

2. Митний тариф. Функції митного тарифу. Класифікація митного тарифу та порядок його застосування в Україні.

3. Сертифікація та ліцензування експортно-імпортних операцій. Порядок отримання ліцензій на здійснення операцій з експорту та імпорту.

4. Сертифікат про походження товарів.

5. Сертифікат відповідності.

6. Товарна номенклатура. Код УКТ ЗЕД.

7. Основна та додаткова документація. Експортна декларація. Дозвільна документація.

8. Валютне регулювання операцій з експорту та імпорту.

9. Вплив девальвації та ревальвації валютного курсу на обсяги експортно-імпортних операцій.

10. Визначення захисних валютних застережень проти ризику валютних втрат у разі зміни курсу валют.

Тема 5. Організація і техніка проведення експортно-імпортних операцій

1. Різновиди експортних та імпортних операцій

2. Порядок і основні етапи підготовки, організації й здійснення експортно-імпортних операцій.

3. Етапи підготовки та здійснення експортно-імпортних операцій за ініціативою експортера

4. Етапи підготовки та здійснення експортно-імпортних операцій за ініціативою імпортера.

5. Підготовчий етап експортно-імпортних операцій.

6. Оферта, її види. Акцепт.

7. Вибір закордонних ринків і стратегії виходу на них.

8. Базові стратегії М.Портера.

9. Розробка стратегії поведінки підприємства на зовнішньому ринку.

10. Процедурний і стратегічний аспекти стосовно імпорту.

Тема 6. Вибір ділових партнерів та укладання міжнародного контракту купівлі-продажу

1. Особливості вивчення зарубіжних ринків та оцінка їх привабливості

2. Психологічні та культурні відмінності зарубіжних споживачів

3. Пошук та вибір іноземного партнера при виході на зовнішній ринок та організація переговорів

4. Роль та значення ділового спілкування у міжнародному бізнесі.

5. Юридичні аспекти міжнародних договорів.

6. Види міжнародних договорів.

7. Структура і зміст договорів (контрактів) купівлі-продажу товарів.

8. Зміст міжнародного контракту купівлі-продажу.

9. Особливості умов міжнародного контракту купівлі-продажу.

10. Обов'язкові умови міжнародного контракту купівлі-продажу.

Тема 7. Здійснення експортно-імпортних операцій

1. Особливості здійснення експортних та імпортних операцій
2. Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів Incoterms 2020.
3. Класифікація умов Інкотермс 2020. Застосування термінів при різних способах транспортування.
4. Ціноутворення в міжнародній торгівлі
5. Формування контрактної вартості товарів. Складові ціни. Види цін.
6. Поняття міжнародної логістики
7. Види міжнародних перевезень. Критерії вибору виду транспорту.
8. Класифікація і характеристика міжнародних перевезень за видами транспорту.
9. Поняття «митна вартість» та методи її визначення.
10. Різновиди митних платежів та їх розрахунок.

Тема 8. Аналіз та оцінка ефективності експортно-імпортних операцій

1. Аналіз ефективності експортно-імпортних операцій.
2. Собівартість експортного/імпортного товару.
3. Оцінка ефективності експортних операцій.
4. Оцінка ефективності імпортних операцій.
5. Визначення витрат та доходів від експортної або імпортної операції.
6. Способи та методи розрахунку показників ефективності експортних операцій.
7. Способи та методи розрахунку показників ефективності імпортних операцій.
8. Показники ефекту експорту та імпорту.
9. Показники ефективності експорту та імпорту.
10. Показники рентабельності експорту та імпорту.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

Законодавча та нормативна література

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» № 959-ХІІ від 16.04.1991 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 29. Режим доступу: Про зовнішньоекономічну діял... | від 16.04.1991 № 959-ХІІ
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. Закон України 2697-ІХ від 19.10.2022 «Про Митний тариф». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-IX#Text>.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України. Закон України 4495-VI, від 22.08.2024 «Митний кодекс України». Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Верховної Ради України. Закон України 2755-VI, від 01.08.2024 «Податковий кодекс України». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. Закон України 1909-ІХ від 21.05.2024. «Про страхування». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.

6. Текстові документи у сфері навчального процесу. Загальні вимоги до виконання СТЗВО-ХПІ-3.01-2021 : нормативно-методичне видання НТУ «ХПІ»/ відп. ред. Г. Г. Крупа. – Харків : НТУ «ХПІ», 2021. – 52 с.

Навчальна література

7. Гільмермо К. Хименес Посібник МТП з експортно-імпортних операцій. Глобальні стандарти та стратегії бізнесу. Київ : ТОВ «Консалтингова компанія «АЛЛЕГО», 5-те видання, 2023. 272 с.
8. Чурсіна Л. А. Світовий ринок товарів та послуг : навч. посіб. / Чурсіна Л. А., Кузьміна Т. О., Коб'яков С. М. Херсон : Вишемирський В. С. : ХНТУ, 2019. 339 с.
9. Павленко І.І. Міжнародна торгівля та інвестиції. К. : Центр учбової літератури, 2024. 256.
10. Козак Ю.Г. Міжнародна торгівля. – Київ, Катовіце, Краков, 2020. – 130 с.
11. Сітак, І., Ширяєва, Н., Чайкова, О. (2023). Сучасний стан та шляхи відновлення економіки України. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки), (2), 67–72.
12. ICC Guide to export/import global business standards & strategies (5th ed.). International chamber of commerce. Тара blanda, 2019.
13. Charles Hill, G. Tomas M. Hult Global Business Today. McGraw-Hill Education; 10 edition. 2017. 560p.

14. Rajiv S. A Professional's Guide to International Trade Operations, Bills of Lading and Payment Methods: For Export-Import, International Logistics, Forwarding, Trade Finance, Global Sourcing, SCM professionals. International Logistics. 2023. 155 p.

15. Pierre A. David International Logistics: the Management of International Trade Operations. Cicero Books, LLC; 6th edition, 2021. 866 p.

16. Incoterms® 2020. ICC, 2019. 200 p.

Інтернет-адреси

17. Офіційний сайт Верховної ради України. Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.

18. Офіційний сайт Державної податкової служби України. Режим доступу: <https://tax.gov.ua/>

19. Офіційний сайт Урядового порталу України. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>

20. Офіс з розвитку підприємництва та експорту. Режим доступу: <https://business.dii.gov.ua/export/office>

21. Офіційний портал Дія. Бізнес. Trade with Ukraine. Режим доступу: <https://export.gov.ua/service>

22. Офіційний сайт Торговельної палати України. Режим доступу: <https://www.ucci.org.ua/> .

23. Офіційний сайт Міністерства економіки України. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua> .

24. Офіційний сайт Державної міграційної служби України. Режим доступу: <https://dmsu.gov.ua/>

25. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

26. Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності. Режим доступу: <http://www.mdoffice.com.ua> –.

27. Сайт Науково-технічної фірми «ІНТЕС». Режим доступу: <https://qdpro.com.ua/>

28. Офіційний портал ООН з торгівлі та розвитку UNCTAD. Режим доступу: <https://unctad.org/en/Pages/publications.aspx>.

29. Офіційний портал Світової організації торгівлі. Режим доступу: <https://www.wto.org/>

30. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14#Text>

ЗМІСТ

Вступ	3
Організація самостійної роботи студентів	4
Програма навчальної дисципліни «Управління експортно-імпортними операціями»	5
Питання для самоконтролю	8
Список джерел інформації	12

Навчальне видання

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни
«Управління експортно-імпортними операціями»
спеціальності 073 «Менеджмент»
денної та заочної форми навчання

Відповідальний за випуск О.В. Прохоренко
Роботу до видання рекомендував О.Ю. Лінькова

В авторській редакції

План 2024 р., поз. 695

Електронне видання

Видавничий центр НТУ «ХП».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова, 2

Електронна версія